

МІСЦЕ ЕТНОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції світового суспільно-політичного розвитку характеризуються підвищенням в ньому ролі етнічного чинника, розширенням меж політичної участі етнонаціональних спільнот. Посилення боротьби етнонаціональних меншин за свої права і свободи, процес політизації етнічності, яка сьогодні відбувається в межах несумісності духовно-культурних та цивілізаційних парадигм. При цьому надмірна абсолютизація практики толерантності у сфері міжетнічних стосунків з одночасним невизнанням раціональної ролі насильства в конкретно-історичних умовах провокує хвилі екстремізму, етнополітичної напруженості.

Мета дослідження. Проаналізувати сучасні етнополітичні процеси, причини виникнення етноконфліктів, їх попередження та розв'язання з використанням методів та технологій сучасної науки державного управління.

Завдання дослідження. Виявити глобальні та регіональні закономірності розвитку етнополітичних конфліктів; проаналізувати тенденції розвитку етнополітичних конфліктів серед різних типів політизованих етнічних груп;

Об'єкт дослідження. Етнополітичний конфлікт як суспільне явище.

Предмет дослідження. Особливості врегулювання етнополітичних конфліктів.

Етнополітичний конфлікт – це соціально-кризова ситуація, зумовлена незбіганням інтересів і цілей етнічних груп у рамках спільного етносоціального простору. Неоднорідність етнічного простору породжує проблеми, суперечки та напруженість між етносами. За даними Стокгольмського міжнародного інституту з дослідження проблем миру, в середині 90-х років ХХ ст. понад 70% військових конфліктів на планеті мали етнополітичний або міжетнічний характер.

Етнонаціональний конфлікт в сучасних умовах неминуче знаходить етнополітичний статус, бо сюди втручаються різні сили, що переслідують свої політичні інтереси. Відмінності культур, мов, етносів формуються історично. І самі по собі відмінності не причина конфліктів. Але етнокультурні відмінності можуть бути приводом для позначення конфліктів.

Виникнення етнонаціональних конфліктів – це, перш за все наслідки історичної чи нині існуючої несправедливості: реальної або в уявленнях групи людей. Тому в запобіганні і в подоланні конфлікту головне значення має зняття реальної або міфологічної нерівності, порушення паритету інтересів, пригнічення становища або самопочуття тієї чи іншої національності [1, с. 245].

Однією з причин етнополітичного конфлікту є етнотериторіальні спори та суперечки. В багатьох випадках такі конфлікти виникають через прагнення еліти етнічної спільноти створити власну державу. Це – грузино-абхазський конфлікт, вірмено-азербайджанський конфлікт, етнополітичний конфлікт в Чечні, Придністров'ї. Так, у вересні 1990 року місцева влада проголосила про створення Придністровської Молдавської Республіки. Декларацію було засуджено молдавським парламентом. На початку листопада 1990 року сталися перші збройні сутички між придністровцями та молдавською міліцією за контроль над муніципальними органами влади в Дубоссарах. До кінця 1991 року тривав так званий «повзучий шлях» – поступове встановлення контролю над місцевими адміністративними будівлями, відділами міліції, школами, радіостанціями в містах і селах на лівому березі Дністра. Особливо напруженою ситуація стала влітку 1992 року, коли в конфлікт втрутилися російські війська і вибили молдавські сили з м. Бендери. Командуючий російськими військами генерал Олександр Лебедь підтримав лідера Придністров'я Ігоря Смирнова, засудивши кишинівську владу як «фашистську». Пізніше фактично відбувались миротворчі процеси, спроби врегулювати конфлікт за допомогою третьої сторони (Росія, Україна, ОБСЄ). В той же час у Молдові точився інший етнополітичний конфлікт, що завершився прийняттям закону «Про особливий статус Гагаузи (Гагауз Ері)» (грудень 1994 р.) [3, 140].

Іншою причиною етнополітичної конфліктності є боротьба за ресурси і власність. Предметом спорів найчастіше виступає земля, її надра. До прикладу, розробка нафтових родовищ в Сибіру призводить до зменшення поголів'я оленів, порушення екологічного балансу територій, де проживають корінні народи. Звідси наростання регіонального сепаратизму, неприязні до росіян з боку чукчів, евенків, коряків.

Серед причин етноконфліктів виділяють зміни у системі розподілу праці. Природно, що в поліетнічних державах існує складна система розподілу праці, що має етнічне підґрунтя. Зазіхання на ринок праці з боку «інших» етнічних груп призводить до конфліктності. В країнах Європейського Союзу на сучасному етапі такі конфлікти виникають через конкуренцію, яку створюють українці, молдавани, араби, вихідці з Латинської Америки місцевим жителям, працюючи за меншу оплату. Це провокує ксенофобію, расизм, побутові міжетнічні сутички в Німеччині, Франції, Іспанії [4, с. 116-117].

Причиною етнополітичного конфлікту є також історична пам'ять дискримінованих у минулому етнічних груп. Власне історична пам'ять включає міфологеми, колективні образи минулого, що фіксують несправедливо історичні події (розчленування етнічної території, депортації, геноцид тощо). До прикладу, це – конфлікти в Криму, актуалізовані поверненням депортованого кримськотатарського населення та прагненням радикальних сил із числа росіян до територіального об'єднання з Росією.

Вагомою причиною етнополітичних конфліктів є порушення прав національних меншин, дискримінація етнічних груп. В ряді країн Латинської Америки, Алжирі, Сенегалі, Мадагаскарі законодавство взагалі не визначає статус етнічних та мовних меншин. Навіть європейська держава Франція не підтримує ст. 27 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, яка є концептуальною для визначення статусу національних меншин. Така позиція породжує проблеми та сутички на етнічному підґрунті [5].

Отже, практика вирішення етнополітичних конфліктів показує відсутність єдиної стратегії і тактики вирішення міжнаціональних проблем на території пострадянського простору, що привело до неузгодженості в діяльності керівництва різних країн СНД з їх вирішення. Все це свідчить про необхідність координації політики по врегулюванню конфліктів на рівні держав, а також підвищення ефективності всього цього процесу за рахунок нових підходів і принципів. Основним напрямом оптимізації конфліктних відносин повинен стати пошук основ згоди, без якої не досягти повного вирішення міжнаціональних протиріч у суспільстві. Етнічні конфлікти в житті будь-якого суспільства та у світі в цілому відіграють дуже складну й суперечливу роль, демонструючи як позитивні, так і негативні сторони. Особливо небезпечного забарвлення набувають етнічні конфлікти, коли на них нашаровується релігійний розбрат. Етнополітичні конфлікти такого типу важко врегулювати та практично неможливо вирішити (Чечня, Індія, Близький Схід, колишня Югославія).

Список використаних джерел

1. Вегеш М.М. Посібник з політології / Вегеш М.М. // Київ: Знання. 2008. С. 241-250
2. Єрмаков П. П. Етнополітичний конфлікт: сутність та проблеми визначення/ П. П. Єрмаков // Політологічний вісник. 2005. №20. С. 281.-288.
3. Браун П. М. Посібник з аналізу державної політики / Браун П. М. ; [пер. з англ.]. К. : Основи, 2000. 243 с.
4. Єрмаков П. П. Етнічність як носій політичного ризику. Нова парадигма. 2007. №63. С. 114-120.